

DELOVNA SREČANJA ETNOLOGOV KONSERVATORJEV IN MUZEALCEV

ZVEZDA KOŽELJ

Na prvem letošnjem sestanku etnologov konservatorjev meseca februarja v Mariboru smo se dogovorili za izvedbo mesečnih dvodnevni delovnih srečanj. Na sestanke, ki bi potekali vsakič na drugem zavodu, bi vabili tudi etnologue muzealce z območja, ki ga pokriva tamkajšnji zavod. Prvi dan bi bil namenjen pregledu zavodske, oziroma konservatorjeve dokumentacije, drugi dan pa ogledu terena. Za predstavljeni način delovnih srečanj smo se odločili, ker se zavedamo, da bi le tako ustrezneje dorekli odgovore vsem odprtim vprašanjem, okrepili sodelovanje z muzealci in do konca leta oblikovali vsem ustrezen evidenčni obrazec. Zaenkrat sem pripravila poročilo s prvih štirih srečanj, po zaključku, konec leta pa sledi nadaljevanje.

Prvo delovno srečanje etnologov konservatorjev in muzealcev z območja ZVNKD Novo mesto je potekalo 25. in 26. marca v senci spoznanja o nerazumnem krčenju sredstev za financiranje letošnjih akcij. Po pregledu zelo okleščene seznama akcij in višine sredstev smo se dogovorili, da moramo za skupni projekt "Mreža regionalnih muzejev na prostem" podprti le tiste akcije, ki so najbolj dorečene, da se čim ustrezneje nadaljujejo in končajo. To obvezo smo tudi uresničili na seji Projektnega sveta z nosilci posameznih akcij v mesecu maju.

Žal smo se (pre)kasno zavedli pomena in nuje sodelovanja s prof. Fistrov pri njegovem projektu "Tipologija arhitekturnih krajin na Slovenskem", ki ga je izdelal za prostorsko ministrstvo. Objavljena "Tipologija" bo v povezavi z novo prostorsko zakonodajo obvezen priložnik za vse, ki se ukvarjajo s podeželskim prostorom. Pri tem projektu so sodelovali le etnologi konservatorji iz celjskega in novogoriškega zavoda. Ker je projekt v zaključni fazi in je za kakršno koli sodelovanje že prepozno, smo se domenili, da do prihodnjega srečanja pripravimo po enotnem sistemu (občina, naselje, h. št., vsebina - obdelana po Fistrovi arhitekturni topografiji, merilo) seznam arhitekturno izmerjenih in izrisanih objektov ljudskega stavbarstva in ga objavimo v Varstvu spomenikov.

Kljub bolj ali manj zglednem sodelovanju med etnologi konservatorji in muzealci smo se znova zavzeli za izdatnejše povezovanje in izdelovanje skupnih programov. Še vedno je premalo skupnih nastopov za dodelitev sredstev pri prezentacijah etnoloških spomenikov, posebno pri projektu "Mreža RMNP" in pri domovih pomembnih Slovencev.

Domenili smo se, da mi kolegi pošljejo vzorčne primere obrazcev, ki jih uporabljajo med delom, v pregled, premislek in v nadaljnje skupno usklajevanje in poenotenje.

Ob tej "pošiljki" bi mi poslali tudi shemo priprave konservatorskih programov in lokalni geselnik za področje ljudskega stavbarstva, če seveda obstaja.

Skupina etnologov konservatorjev me je zadolžila, da pripravim utemeljitev za dodelitev Murkovega priznanja Vitu Hazlerju in Društvu za ureditev muzeja na prostem Rogatec.

Naslednji dan nam je kolega Stergar predstavil problematiko vasi Gorenji Radenci pri Vinici in Krajinski park Lahinja, v Metliki pa hišo Bare Juričine. Kolegice muzealke pa so nas popeljale po Belokranjskem in Gasilskem muzeju.

Drugo srečanje etnologov konservatorjev in muzealcev s področja ZVNKD Gorica je 22. in 23. aprila uvodoma znova obravnavalo problematiko financiranja letošnjih akcij. Kolega Gaberšček in Klemenčič sta predstavila potrebo po nujnosti oblikovanja skladov za našo dejavnost na ravni regij, ki bi služili kot dodaten vir sredstev pri financiranju akcij. Skušajo oblikovati sklad za Šmartno: denar bi se stekal iz najemnin, donacij, turistične takse itd.

Po predstavitvi vseh seznamov izrisanih in izmerjenih objektov ljudskega stavbarstva smo se domenili, da pripravim natančna navodila za izdelavo dokončnega seznama za objavo.

Pregledali smo različna gradiva goriškega Zavoda (od osnovnih evidenčnih pregledov do podrobnih elaboratov, ki obravnavajo naselja in objekte v njih). Kolega Klemenčič nam je predstavil njihov sistem računalniško podprte dokumentacije in še posebno možnosti programa Paradox za potrebe naše službe. Z vodjo našega INDOK-a skuša zagotoviti njegovo rabo v naši stroki.

Pripravila sem poročilo o dosedanjem in načrtovanem delu na projektu "Izmere najpomembnejše kulturne dediščine", ki ga vodi Ministrstvo za kulturo, usklajuje pa naš zavod. Vanj sodijo geodetske in fotogrametrične izmere večjih objektov, geodetske in klasične izmere manjših - pretežno objektov ljudskega stavbarstva ter geodetske in specifične meritve arheoloških terenov.

Ker smo bili vsi mnenja, da je v obstoječem zakonu o naravni in kulturni dediščini premalo ugodnosti za imetnike objektov kulturne dediščine in kulturnih spomenikov (predvsem v smislu ugodnih kreditov, davčnih ugodnosti itd.), smo prosili kolega Gaberščka, da nam pošlje najnovejše gradivo nastajajočega zakona. Tako bi lahko videli dosedanje ukrepe v tej smeri, oziroma bi lahko še pravočasno opozorili na dodatne predloge.

Po pogovoru o (pre)velikem obsegu izvoza predmetov etnološke dediščine in zakonski nedorečenosti te problematike smo se domenili o nadaljnjih ukrepih, ki pa so se zaradi pomanjkanja pismenih dokazil izkazali zaenkrat za neuresničljive.

Na kratko smo spregovorili o potrebi po zakonski modifikaciji standardov za izvajanje obrti in osnovne dejavnosti v spomeniških objektih. Predstavila sem ponudbo neprofitne francoske organizacije "Dediščina brez meja" po sodelovanju. Kolege smo obvestili o letošnjih strokovnih konferencah.

Popoldne smo si ogledali v Solkanu razstavo o "Škedenjski krušarici", ki je bila prenešana iz Škedenjskega muzeja iz Trsta. Zvečer je sledila predstavitev problematike vasi Goče.

Naslednji dan sta nam kolega Draščkova in Klemenčič predstavila limes in poštno postajo na Hrušici, vas Črni vrh, Krajinski park Divje jezero. Peljala sta nas v Idrijo, kjer smo si ogledali mesto, muzej in rudnik.

Na tretjem srečanju, ki je potekalo na ZVNKD Kranj 20. in 21. maja, smo uvodoma obravnavali dosedanje sodelovanje kranjskih etnologov konservatorjev s tamkajšnjimi muzealci. Znova smo poudarili nujnost intenzivnejšega sodelovanja med muzeji in zavodi, kar naj bi se odražalo še posebno v skupnem načrtovanju akcij. Gaberšček je opozoril, da bodo morali v bodoče pripraviti muzealci in konservatorji skupni petletni program akcij.

Gaberšček je tudi predstavil neustrezni položaj naše dejavnosti (glede na višino dodeljenih sredstev) na Ministrstvu za kulturo v primerjavi z "živo" kulturo. Na kratko je tudi razložil vsebino "Memoranduma", ki ga je naša stroka posredovala Ministrstvu za kulturo, vladi in državnemu zboru. Poleg opozoril o nemogočem stanju in vloge naše dejavnosti je posebnega pomena tudi prikaz možnih poti za pridobitev dodatnih sredstev za izvajanje načrtovanih akcij.

Predstavila sem vsebino prispelih seznamov izmer objektov ljudskega stavbarstva, ki sem jih prejela od zavodov. Razložila sem tudi osnutek obrazca našega zavoda in svoje dopolnitve. Dogovorili smo se, da mi kolegi pošljejo do naslednjega srečanja pripombe, tako da bom lahko oblikovala dokončno vsebino vzorca seznama. Do septembra bi pripravili gradivo za tisk. Novakova je predlagala, da se vsebina obrazca dopolni še z več podatki, Knific pa je dodal, da se v seznam vnese tudi izmere stanovanjskih objektov v starih mestnih jedrih.

Kolege sem opozorila na razpis posojil Stanovanjskega sklada, na katerega se lahko kandidira tudi za rekonstrukcijo stanovanj in stanovanjskih hiš na območjih, razglašeni za kulturni ali zgodovinski spomenik. Predstavila sem tudi ozke možnosti naše dejavnosti za kandidiranje na Natečaj za dodelitev sredstev za spodbujanje razvoja demografsko ogroženih območij v RS za leto 1993. Opozorila sem na še dodatne možnosti za pridobitev sredstev za izvajanje posegov na spomenikih preko Ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo in preko Sklada za razvoj malega gospodarstva na Ministrstvu za gospodarske dejavnosti.

Novakova in Dolžanova sta nas popeljali na ogled prostorov in zbirk Gorenjskega muzeja. Na terenu smo si ogledali problematiko in posege na Liznjekovi domačiji v

Kranjski gori, v vasi Podkoren, na kompleksu Stare Save na Jesenicah, na Prešenovi hiši v Vrbi in na Finžgarjevi hiši v Doslovčah. Jeseniški muzealci so nam predstavili razvoj in vso problematiko obstoja in dela Železarskega muzeja.

Četrto letošnje srečanje etnologov konservatorjev in muzealcev, ki pokrivajo teren ZVNKD Celje, je potekalo 10. in 11. junija. Srečanje je bilo bolj kot doslej usmerjeno ogledu, predstavitvi posegov in problemov na spomenikih, oziroma območjih. Prvi dan smo si ogledali trg in Ipavčevi hiši v Šentjurju pri Celju, rojstno domačijo kartografa Blaža Kocena v Hotunjih, Zagajškovo domačijo v Zagaju, Slomškovo domačijo v Unišah, gostilno Kraševce in Lesnikovo domačijov Ponikvah, Ferjančevo domačijo v Ostrožnem ter domačijo v Bobovem pri Ponikvi.

Po terenskem ogledu je Hazler predstavil svoje delo na Zavodu, še posebno temeljne naloge - evidentiranje in vrednotenje. Poudaril je pomen strokovne usmeritve, ki mora potekati v smeri iskanje - izbor - odločanje, seveda ob jasno določenih kriterijih. Pokazal je več računalniško podprtih oblik evidenčnih obrazcev in to od osnovnega terenskega lista (kratkega vprašalnika, ki pogojuje enotni sistem dela), do obrazcev za potrebe prostorskega planiranja, razglašanja in za potrebe detajlnih strukturalnih razdelav, ki so npr. predpogoj za raziskavo tipologije. Podrobneje je predstavil shemo tipologije tako po vsebini (domačijijski tip), kakor tudi po oblikovni plati. Zlasti slednja tipologija omogoča tudi pregledno kartografsko obdelavo, kar predstavlja izhodišče za načrtovanje v prihodnje.

Kot bistvene elemente vrednotenja nam je raztolmačil pet kriterijev: etno - socialni, likovno - estetski, zgodovinsko - časovni, geografsko - prostorski in arhitekturni.

Drugi dan nam je predstavil vas Črnolico, gospodarsko poslopje in stanovanjsko hišo v Gorici pri Slivnici, Slivniško jezero, domačijo v Grobelcah, vas Spodnje Tinsko, vinsko klet v Zibiki in Muzej na prostem v Rogatcu.